

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Mejelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX., ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Képek a halászeletről.

Az emberi munka és szorgalom impozáns képei seholy sem tárulnak elénk nagyobb és fenségesebb arányokban, mint a tenger egyszerű munkásai, a szegény nép verejtékes munkájában, mely egész világokat hálóz be óriási kapcsolatával, s milliókra és milliókra menő hasznos forgalmat teremt. Láttuk ezt már egy-néhány példában e lapok hasábjain, igyekeztünk megvilágítani a nyugati államok halászatának roppant jelentőségét a termelő munka szempontjából. De sem a statisztikai adatok száraz felsorolása, sem pedig a kereskedelem messze világrészekbe elágazó szálai nem nyújthatnak oly hű képet a társadalmi munka e nagyszabású erőfeszítéséről, mint maga a közvetlen szemlélet, a mindennapi élet viszontagságai és vesződései, melyekkel a halásznép sorsa össze van kötve, ez az élet, mely egyszerűsége dacára is izgalmas és érdekes. Vegyük csak például a küszhalászok életét.

Ez a hal, úgy mondják, azonos a francia szardíniával, csak hogy a szardínia még nem érte el a teljes érettségi fokot. De bármint legyen is, bizonyos, hogy a „Clupea Pilchardus” ugyanahhoz a családhoz tartozik, a melyhez a hering, a sprótt s a küszhal, a melyek azonban félig sem oly értékesek. Bizonyos továbbá az is, hogy e halat már Shakespeare idejében is ismerték, a ki a „Vízkereszt”-ben azt mondta róla, hogy a „bolondok annyira hasonlatosak a férjekhez, mint a küszhal a heringekhez, csak hogy a férj a nagyobb”.

E szép kis tápláló hálnak ha tán nem is egyetlen, de mindenesetre legismertebb, sőt egyetlen ismert lelőhelye Angliában a Cornwall-part St-Ivestől Lizardig. Mi legyen ennek oka, még nem tudták megfejteni. A nyílt tenger oly szabad és korlátlan birodalom, hogy bizonyos halfajoknak csupán bizonyos helyeken szokásos feltűnése a természet megoldatlan problémái közé tartozik. Lehet, hogy az ok a tenger vizének a part bizonyos talajnemével való elvegyülése, párosulva a hőmérsék különbözőségével, a mely bizonyos halfajok-

nak különösen megfelel vagy pedig a partvidék némely pontjain előforduló speciális táplálék.

Akármi legyen is, tény az, hogy a hálnak csapatos jelentkezése egy-egy forró augusztusi délután egész Cornwall népét lázba hozza. A siestát mindenki abban hagyja s élénk sürgés-forgás támad. Ablakok nyílnak fel s rajtok kandikáló szemek tekintenek ki, melyek a tengert fürkészik. Gyors léptek hangzanak fel itt is, ott is s félig öltözött alakok szaladnak ki az utcára sebtében magokra kapott ruhadarabokkal. Nincs ugyanis veszteni való idő, mert a hal nem vár a halászra.

A hal kereskedelmi célokra való fogásának két módja van; az egyik a varsa-háló (?), a másik a húzó-háló. Amannál a módszernél egy sereg halat egészében vesznek körül s tömegesen ejtenek zsákmányul, utóbbinál ezek a háló szemeiben akadnak fenn, a mely háló könnyebb fajtájú. A két módszer tehát lényegesen különböző, mert az egyik rossz és bizonytalan, a másik ellenben kényelmes foglalkozás, mely biztos alkalmat nyújt a hálnak kisebb mennyiségekben való fogására. Az angol partokon Sennan Cove és Whitesand Bay a legalkalmasabb helyek a varsaállal való operálásra s itt e művelet minden bonyodalma figyelemmel kísérhető.

A hálnak csapatai itt rendszeren augusztus közepétől szeptember közepéig jelentkeznek, de ezen idő alatt csak néhány nap áll voltaképpen a fogás céljából rendelkezésre. Egy cornwalli közmondás szerint: „mikor a gabona megdől, akkor éri a hal a partot”. Amellett csendes idő s mérsékelt hullámverés az elengedhetlen feltételei a sikernek.

Tavaszi dagály idejében például, mikor a part e táján sokszor erős torlódás és zajlás áll be, lehetetlen a varsa-hálót kivetni. A csapatok is bizonytalanok költözéseikben s gyakran rossz időben jelennek meg. Vagy pedig a háló csapja el a hullám, úgy hogy nem kerítheti közre a halakat, vagy ha igen, úgy jó egy szélroham, vagy pedig a feltornyosuló hullámok kényszerítik a halászközt a háló bevonására, a minek eredménye természetesen a beleszorult hálnak kiszabadulása.

A varsa-háló működésbe hozatala s a számos csónak, melyre szükség van, jelentékeny embererőt igényel, miért is a halászok bokrokba, társaságokba állnak össze. Sennemben például három ily társaság van a „Siker“, a „Halász barátja“ és az „Egység“ neve alatt, külön-külön 24—26 működő taggal, a melyek mindenikének egy rész jut. Öt-hat csendes társ is akad ezek közt, mert például ha egy nő halász meghal, jogát özvegye élethossziglan élvezi, vagy pedig gyermekei számára gyümölcsözök az, mindaddig, a míg eléggé fel nem nőnek, hogy kenyerüket magok keressék meg. Hálórészek is vannak éppen úgy, mint munkarészek.

Mivel a halásztársaságok közt nagy a vetélkedés, tehát méltányos egyességre léptek egymás közt, melynek alapján a halásztérületet felosztották a három társaság közt, a mivel elkerülhetővé tették az összeütközést, a mi abból támadhatna, ha mindegyiköknek meg volna engedve ugyanazon csapat hal ellen vetni ki a hálót. Minden évszak kezdetén fölvételt készítenek azokról a helyekről, a melyeken Whitesand Bay korlátolt területén a hálót biztonságban lehet kivevni s azután e helyekre sorsot húznak. Egy-egy társaságnak a szükségesekkel való felszereléséhez 20,000—24,000 korona tőke szükséges.

Először is ott vannak a hálók és pedig egy-egy varsa-háló valóságos gigászi méreteket mutat. Számos ólom-súlyzójával, parafáival és vastag, erős köteleivel majdnem három mázsát nyom. Hosszúsága háromszáz öl, vagyis 1800 láb, mélysége pedig tizenhárom öl, azaz 75—80 láb. Azután jön a valamivel bár kisebb, de úgy is elég tekintélyes göngyölő-háló. A varsa-háló maga 6000 koronába kerül és minden társaságnak két varsára és két húzó-hálóra van szüksége.

De csónakokról is kell gondoskodni és pedig a legnagyobb ezek között, mely a háló kifeszítésére szolgál s néhány apróbb kisegítő csónak. Azonfelül a társaságoknak több nyitott bárka is kell, hogy rendelkezésükre álljon szállítási célokra. Mindez tehát, a mint gondolni lehet, jelentékeny kiadásokat tesz szükségessé.

Ha közeledik a csapatok vonulásának időpontja, a társaságok egy felvigyázó őrt állítanak ki, a ki a tenger fölött emelkedő szirttetőn állomásozik, a honnan messze szétláthat, hogy jelezze a csapatok érkezését s egyúttal bizonyos előre megállapított jelekkel mutassa az irányt, a melyet a csónakoknak követniök szükséges, hogy bekerítsék a halakat.

A jelzőapparátus igen egyszerű, néhány rövid botból áll, a végén labdaformájú gömbben végződve. Ezekből mindkét kezében egyet forgatva áll a kémelő, a szirt tetején épült kis kalyiba falához támaszkodva, hogy körvonala messze kivehető legyen a tengerben lent foglalatoskodó halászok előtt. Így várja meg, míg a halászcsonakok a halak közelébe érkeznek.

Nemsokára a zöld tenger a part közelében vörös-barna sávokat vált ki felületén. Ezek a sávok lassanként megnyúlnak, hömpölygő mozgásba mennek át, majd vastag torlódásokat mutatnak s újra szétágaznak. Hasonlít az egész egy amoeba vagy protoplasma átalakulásaihoz erős nagyító üveg alatt, csak hogy óriásilag megnövekedett méreteiben. A gyorsaság, a melylyel a haltömegek mozognak, — mert felesleges mondanunk, hogy a tenger e vörös-barna sávjait ezer meg ezer, a vízfelület alatt mozgó hal okozza, — valóban bámulatos. Mintha valami általok jól ismert törvénynek engedelmeskédnének. A csapat egyik pillanatban tán negyed mérföld hosszúnak látszik. A másik perczben már fél

mérföld hosszúra nyúlik ki, azután többé-kevésbé szabályos gombolyagba tömörül.

Az alatt a kémelő, mint valami svéd tornász forgatja kezében botját. Egész teste mozogni lászik. Botjával majd keletre mutat, mire a csónakok lassan keleti irányba fordulnak, majd pedig egész testével lehajolva jelzi, hogy egyenesen a nyílt tengernek menjenek. Végre ledobja a botokat, melyeket régibb időkben egy falomb helyettesített s egy hosszú rozsdás kürtbe fúj. Ez alatt a csónakban ülők megkezdik a háló kivetését s nemsokára teljes kör zárja körül a halakat. Akkor aztán a kémelő letörli homloka izzadságát s leballag maga is, hogy lássa stratagemája eredményét.

Rendesen a tengeri szárnyasok is csapatostól követik a halak vonulását s ott kóvályognak és sikonganak a vízfelület vörös-barna csíkja fölött. De a nagyobb ragadozó halak is nyomukban vannak ezeknek, úgy hogy mikor a háló körülfogott egy csapatot, a körön kívül is jó horgászás esik ilyenekre.

De természetesen nagy ügyesség szükséges az ily manővrizálásoknál, mert sokszor a háló csak egy kis részét övezi át a csapatoknak s a halak zöme megmenekül, vagy pedig hibásan lesz kivette s minden fáradság kárba megy. A hal az önfenntartás ösztönével nagy mértékben rendelkezik s hamar megérzi a veszélyt. Ha erős szél támad, akkor közel a lehetőség, hogy a varsa egészben vagy részben megrongálódik, mert az erős szél és hullám nyomása a súlyos hálót is darabokra tépi.

De ha a hal egyszer a varsában van, nem menekülhet, ott kell maradnia, míg csak ki nem veszik. Azonban tanácsos ezt minél előbb tenni. E célból a varsát lehorgonyozzák, rendesen négy vagy még több vas-macskával. Azután átveszi szerepét a húzóháló, a mely, mint láttuk fentebb, sokkal kisebb, mint a varsa. Ezt behelyezik abba a térbe, melyet a varsa körülzár, s a varsában a víz színe alatt négy-öt lábnyira tömegesen látható halakból egy bizonyos mennyiséget bekerítenek vele. A hálót fokozatosan mind feljebb húzzák és szűkítik, míg csak oly szűk helyre nem szorulnak benne a halak, hogy kosarakkal ki lehessen meríteni a csónakokba. A háló egyetlen húzása rendesen elég, hogy megtöltsön négy nagy csónakot, melyek mindenike hét-kilencz mázsa halat vehet magába. E roppant mennyiségű halat el sem tudja képzelni az ember, ha szemével nem látta. Legérdekesebb látvány a megszorult halak ugráندozása, ficzánkólása, a mint a hálót mind szűkebbre fogják.

Ha a csónakok meg vannak rakodva s a hal a partra szállítva, akkor átveszik a szerepet a vállalkozók. Sennemben például három halszártó működik s mindegyik társaság szerződik egyik vállalkozóval, a ki egész fogását, vagy legalább annyit, a mennyire helye van, bizonyos áron átveszi. A csónakok kirakodása igen sürgős teendő, mert az apály és dagály ideje közt kell végbemennie, vagyis öt-hat óra alatt. Elszállítás végett szekereket és taligákat használnak, de ha mind a három társaság nagy fogásra tett szert, akkor sok belőlük elkallódik.

A halakat a partról a szózhelyre szállító napszámósoknak kosaranként 24—36 fillért fizetnek s ugyanaz a díja a fuvarral való szállításnak is.

Most megkezdődik a szózás és aszalás. Egy kosár halat vetnek a szózó padlóra, két-három lapátnyi sóval keverve s egy nagy cementszállító dobja bele. Ezekben a kádokban, melyek 75—150 akónyi ürtartalmúak, a halak három-négy hétig maradnak erős sajtolás alatt.

A további eljárás abban áll, hogy kivesszik az időközben a sós víztől teljesen átjárt halakat, gondosan kiválogatják s friss vízben megmossák, majd hordókba csomagolják. Ezt a munkát rendszeren asszonyok végzik, kiknek már meglehetősen tapasztalatuk kell hogy legyen az eljárásban, mert minden megsérült halat félredobnak.

Meg kell jegyeznünk, hogy a halaknak a nagy cement haltartókban való keverésére használt só Spanyolországból jó. Megpróbálták ugyan az angol sót, de a fogyasztók előnyt adnak a durva spanyol sónak, mely úgy jó létre, hogy tengervízet eresztenek egy sík földterületre s ott el hagyják gőzölni. Ilyen földpároló területek vannak pl. Lenzaröte szigetén, a hol az odavalók szintén jobb szeretik a tengersóval sózott halat bármely más egyébnél. Úgy látszik ebből, hogy a sózott hal fogyasztói által különösen kedvelt pikáns zamat egészen más sóktól veszi eredetét, mint a szódaklorid, mert a partok melletti tengervíz csekély mennyiségű bromint, jodint, bórt és szabad kénsavat is tartalmaz.

A halaknak sóval való keverését nagy falapátokkal végzik, melynek rendén a halat és sót nagy rakásokban hányják föl a medenczék szélén, épen úgy, mint a hogy a Portland cementet keverik kavicsporonddal, hogy habarcsot képezzen. A halnak egyedüli piacza Olaszország és pedig a genuai kikötő fogad be leg-többet.

Nagymennyiségű sűrű olaj csurog ki a halból, a melyet összegyűjtene és gallononként egy shillingért adnak el. Egy részéből csukamájolajat készítenek, a többit pedig szappanná dolgozzák föl. De különösen nagy gyógyerőt tulajdonítanak az így nyert olajnak az angol halászok és tengerészek, a kik semmi nyavalyájukban nem bíznak az orvosban, de annál inkább a halzsírban, a mely csaknem univerzális gyógyszerük minden betegség ellen, a melynek ez emberek alá vannak vetve. A ki ez olajat használja, ujja nem gyül meg, szokták mondani, sót azt állítják, hogy a női arc-bőrnek is különös finomságot kölcsönöz.

Különben a halásznép nagyon babonás. Például sohasem szállnak tengerre úgy, hogy kutyát vigyenek magukkal és sohasem ölnek meg egy férget ugyan-ezen okból. Vasárnapon nem terítik ki hálójukat, mert azt hiszik, hogy a vasárnap fogott hal nem kél el.

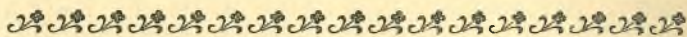
Sennenben egy-egy délután annyi halat fognak, a mennyi nyolcz óriási kádát megtölt s ilyenkor aztán még az út széle is tele van hallal, melyeket a kosarakból hullatnak ki, a mint a hajókról a szózó kamrákba szállítják. Mindenütt orrbántó szag terjed el s az ember a parton és az útszélen napokra való eleséget szedegethetne össze. Meglepők a halaknak nagy pikkelyei. Bár maga a hal csak egy kis hering nagyságú, kemény pikkelyel, melyek borítják, oly nagyok, hogy egy-egy közülök fél négyszöghüvelyk területet föd be.

Tekintve a halnak nagy fontosságát Cornwall népe kereseti és megélhetési viszonyaira, egész folklore támadt már e hal körül, melynek a lakosság ipari virágzását köszönheti. Például a halat fejtől lefelé enni, szerencsétlenségnek tartják, a helyes mód az, hogy a farkán kezdjék az evést. Ez a halakat a part közelébe vonzza s a halászokra szerencsét hoz. Egyik legjellegzetesebb cornwalli étékfogás neve „starry gazy“ vagy „csillagleső,“ mivel benne a halak fejei egy középső nyíláson át mintegy a csillagokra néznek. Azt a pukánó hangot, melyet a kádakba préselt halak tömege ad, s mely léghólyagjaik megrepedéséből származik, úgy hívják, hogy „több után sír“ s jó előjelnek tekin-

tik arra, hogy még több zsákmány fogja mielőbb követni a fogást.

Érdekes volna a mi halászati babonáinknak is be-
hatóbb tanulmányozása. A modern halgazdaság új irányai a mily mértékben emelik a halászati ipar közgazdasági jelentőségét a nemzeti vagyongazdaság szempontjából, épp annyira és éppen oly mértékben szorítják ki a régi hagyományokat. De éppen az angol halászat példája mutatja, hogy ez soha sem sikerül teljesen ott, a hol a halászat jelentősége össze van forrva a köztudattal s a hol ez a nemzeti felvirágzásnak egyik biztos és megrendíthetetlen alapja.

— r — r.

Modern horog-typusok.

Még harmincz évvel ezelőtt a halászó horog dolga-
ban meglehetősen primitívek voltak ismereteink.

Anglia, a horoggyártás emporiuma már akkor is különböző horogmintákat hozott ugyan forgalomba, mindenféle formában és keménységben, de ezzel még csak az volt a célja, hogy csekélyebb értékű és más rendszerű horgainak a kontinens távolabbi országaiban piacot biztosítson. A finomabb és modernebb szerkezetű halászhorgok a középeurópai országokban csak lassan terjedtek el.

Erre mifelénk eleinte a Hemming- és Kirby-féle horgok voltak erősen használatban s mellettök csak még a skót (Limerick) horgok jöhettek figyelembe. A Kirby-horgok ez időben még igen durván voltak kidolgozva, hegyöknek állása, hosszúsága és szélessége, anyaguknak hajlékonysága sok kívánni valót hagyott hátra. Épen ezért ezek a horgok sokszor mondták fel a szolgálatot, különösen, ha gilisztát s más csalit húztak a horogra, a melyek a horog hegyét egészen el kellett, hogy fedjék. Nem ritkán a horog hegye az ellenhorog magasságában ketté is tört.

Ma már ezek a horgok is modernebb formájúak s hátrányos konstrukciójuk módosult, mivel gyártóiknak természetesen haladni kellett a korrallal. Ez az alkalmazkodás a magasabb igényekhez oly későn vitetett keresztül, hogy a többi horogrendszerek, mint a Limerick, Snackbend és Pennel az előbb említett horogformákat meglehetősen kiszorították. Mindamelllett ezek a horgok sem kerültek ki teljesen a forgalomból, sőt jelenlegi javított konstrukcióikban a hivatásszerű horgászásnál, különösen a keleti országokban jelentékeny szerepet játszanak, főleg azért, mivel mérsékelt árak mellett jutnak forgalomba. A magasabb sporthalászat azonban ezeknek nem veheti hasznát.

Nagyon is elhibázott gazdálkodás a horognál akarni takarékoskodni. Merő előítélet ahhoz ragaszkodni, hogy egy közép nagyságú horog átlag ne kerüljön egy krajczárnál többbe. A sportszerű horgászásnál a legdrágább horog a legjobb. Csodálatos, hogy még mindig túlnyomólag olcsó horgokat gyártanak és hogy sok kezdő és a legtöbb tuczat-horgász következetesen kerül a drágább horgot. Bezzeg az igazi sportbarátnak még a legtökéletesebb formájú horog sem elég jó, állásra, formára, minőségre valami ideális horogról álmodozik s feleli, hogy — ha ugyan szabad egy merész paradoxonnal élnünk — abba a halnak is van beleszólása, mert óvatos harapásnál a legjobb horog is csütörtököt mondhat. Olyan horogformát konstruálni, mely egyidejűleg minden csalinak megfeleljen, egyálta-

lán lehetetlen, éppen azért giliszta, rovar s más apróbb élő vagy élettelen csalihoz más horogkonstrukció való s ismét más a hallal való horgászához.

Amazoknál a Limerick- vagy Pannel-horog igen alkalmas, különösen ha nyelén nincsenek fülek. Ha vannak, úgy ezeket néhány milliméternyire a nyél vége fölött egy harapófogóval le kell csípni, mikor kötőselyemmel eszközöljük a megerősítést s ügyelni kell arra is, hogy a kötés ne legyen sima, mert különben a csali könnyen lecsúszik a horog nyergén.

A mi a hallal való horgászást illeti, e célra még legjobbak a Pannel és Snackbend-féle horgok, mindamellettt mindkét fajta horognak eltérő, bár nem nagyon jelentékeny előnyei és hátrányai vannak egymáshoz mérve. A Pannel-horog hátránya abban áll, hogy a nyereg egyik oldala erős szögletben fut az ellenhorogba, míg a másik oldala szép hajlással megy át a nyélbe. Tehát a hal csalétek erősen fekszik meg a nyeregben, úgy hogy egyfelől mozgásra alig van tere, másrészt pedig ismét a horog hegye s az ellenhorog kevés tért enged a hal szája húsába való behatolásra. Ezt a hátrányt azonban ellensúlyozhatja a hosszabb horoghegy és a jó ellenhorog. Ellenben a nyél oválisán hajló oldalán a csali könnyen lecsúszhatik.

A Snackbend-horognál a nyereg két ép szögével az eleven hal csalétek mozgási szabadságában nincs korlátozva s a horog hegye is szabadabban áll, ellenben a halacska nem oly könnyen csúszik alá s azért a hal szájában oly komplikációkat idézhet elő, a melyeknél fogva a horog a sebből kisiklik. Máskülönb a Snackbend-horgot helyzeténél fogva valamivel kevésbé fogósnak tartják, mint a Pannel-horgot, ez azonban a gyakorlati életben alig bír súlylyal.

Nagy szerepet játszik a különböző rendszerű horgoknál a csekélyebb volumen is, különösen a drót erőssége tekintetében, egyenlő tartósság mellett. Ebben a tekintetben a Pannel-horog meglehetősen elérte a képzelhető legnagyobb tökélyt s vannak példák rá, hogy kis Pannel-horgok aránylag nagy lazacok fogásánál is beváltak. Itt azonban sok függ a hal szájának alkatától, fogazatától, állkapcsától és csontrendszerétől. A galóczának széles feje s kemény állkapcsa van, úgy hogy egy ily szövetbe behatolt nagy horog annak a veszélynek van kitéve, hogy megreped, ha nem elég erős. Több előnnyel bír itt egy egyszerű kis horog, mert az nem hatol mélyebbre, mint a nyák-szövetbe, a melyet átfúr, hogy aztán megint előbukkanjon s ezen a nyúlós, szilárd szöveten a horog oly jól tart, hogy törésről szó sem lehet.

A süllőnek ismét annyi kemény része van szájában s különösen ínyén, hogy gyöngye horgok könnyen beletörnek az ellenhorog tájékán. Ezen halaknál tehát kénytelenek vagyunk erősebb dróthoz folyamodni, a mi azonban azért nehéz feladat, mert viszont más okokból ajánlatos ezeknél minél kevésbé feltűnő horgokat választani. Már a csukánál, melynek torka szintén sok kemény részt tartalmaz, ennek daczára jól használható a finom horog, tekintve azt, hogy a horog itt oly részeket talál, melyeken könnyen keresztül hat s ennek folytán a seb hossziránya kiterjed, minek következtében a horog kiesése a kiszélesült sebből itt gyakoribb eset mint a törés. Legtöbb esetben a csukánál a horog mélyebben ül a torokban, sőt gyakran a százugokban is. Horogtörés a csukánál alig fordul elő, mint a süllőnél és márnánál.

Egy nehéz márna mindig eltöri a horgot, ha ez nagyon finom és a halászó szerszámmal nem enge-

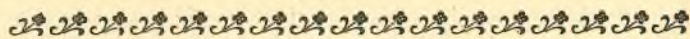
dünk. Ha azonban a horogra akadt s erősen eviczkélő márnát követjük a horognyéllel s engedünk neki a zsinemből, akkor egy gyöngye horog is képes egy erős márnát tartani.

A pókhalászat meghonosodása magával hozza, hogy hármashorogok is mind jobb minőségben kerülnek Angliából a kontinensre. Ezeknek többnyire Pannel és Snackbend formájuk van. A Snackbendet jó tartása miatt mind sűrűbben használják pókhalászatnál s itt a kisebb és közép nagyságúak előnyt érdemelnek a nagy horgok felett. Jól kidolgozott Snackbend-hármashorogok igen ruganyosak és tartósak, úgy hogy a legnagyobb ragadozó halaknál is használhatók.

Általában a horgászó sport néhány horogformával jól boldogul. És pedig ezek: a Kirby, a Kendel round bend, a Snackbend, a Limerick és a Pannel forma. Végül a Pannel légyhorog pisztrángok és lazacok számára és a Perfect-horog.

Hosszúnyelű horgok jobban belemélyednek a hal szájába, mint egy rövidnyelű és mégis a rövidnyelű horog után a hal kevésbé gyanakodva kap, mint a hosszúnyelű után. A fogás biztonságának tehát vannak határai, a mennyiben egyik előny ellensúlyozza a másikat.

Legjobb mindenesetre a középhosszú horognyelű Pannel konstrukció, némileg hajlott hegygyel. Különbben mindig a tapasztalat dönti el a használhatóságot. Sokszor kevésbé fogósnak konstruált hegyállás is célszerűbbnek bizonyult, mint egy másik. A hármashorogok közül egyébiránt a Kendel és Snackbend formák a legkedveltebbek, de a nyél itt is csak mérsékelt hosszú legyen, a hegy pedig egyenes vagy csak gyöngyén kihajtott.

A harcsa és horgászata.

Írta: Öreg horgász.

(Befejezés.)

3. A harcsa horgászata kosztos horoggal, élő csalival és buktatóval.

Mint jeleztük, ez már sportkörébe vágó fogásmód, a melyiknél okvetlenül és alaposan kell ismernünk a vizet, tudni kell, hogy annak melyik pontján alkalmazzuk azt.

A harcsa állóvizekben nappal gödrökben, pandalokban, sülyedt tönkök mellett, esténként pedig a mély víz árnyékos sötét helyein, malomárkokban stb. tartózkodik.

Folyó vízben ellenben az örvényekben, sarkantyúk mögötti forgatagban, sülyedt tuskók és szakadékos meredek partok aljában tanyázik. Itt kell tehát őt keresni.

Horgászatánál fontos a horog merülése, illetőleg állásának mélysége. Miután, mint jeleztük, ez a hal mindig a gödrök és pandalok fenekén fekszik, horgunkat úgy kell állítani, hogy az a vízfenék közelében, a felett legfeljebb 25—35 centiméterre lebegjen. E mellett a súlyozó ólom oly nehéz legyen, hogy a csali a horgot ne vihesse ide-oda.

Ha pandal előtt horgászunk, a horognak a pandalnyílás közepe felé kell esni, vagyis horgászat előtt a víz mélységét, ha azt előzőleg nem ismerjük, kutaszó-lással kell megállapítani.

Folyóvízben könnyebb lehet a súlyozó ólom, hogy a víz sodra a csalit a harcsa leshelye felé sodorhassa. Horgunkat ezek szerint kell tehát beállítanunk és úgy

dirigálnunk, hogy a csali a harcsa szeme elé kerüljön. Egyébként a horogkészség minden tekintetben erős és megbízható legyen, hogy nagyobb hallal is sikeresen megbirkózhassunk. Kivált maga a horog legyen erős, mert ha az a harcsa kemény állkapcsába akadt meg, ott nagyon megfeszül és könnyen törhet. A harcsa ugyanis nem túlságosan félnék, szája elég nagy s a horog nagysága nem riasztja s e tekintetben a horgászt nagyobb elővigyázatra alig kötelezi. Patonyul legajánlatosabb galván sodronyból vagy rézhúrból való, mivel a selyemféregből a harcsa sűrű kefeszerű fogai közt könnyen elriszálódik.

A harcsára mindig élő csalit használjunk, miből az az a fontos szabály következik, hogy a csalit úgy kell rejtetni, hogy mentől tovább életben maradjon.

Legjobb és a harcsára legvonzóbb csali a *kecskebika*; mentül nagyobb, annál jobb. Utána következik a *lótétű*. Ámde evvel az utálatos féreggel kevés ember szeret bibelődni. Magam is úgy vagyok vele. Igen jó csali a csík és a lópiócza és ha más nincs, a kis hal, köztük főleg a kárász is megteszi. A békát a hasán felhúzott bőrénél fogva tűzzük a horogra. Így sokáig élve marad és folyton ficzánkol, miáltal könnyen magára vonja a harcsa figyelmét.

Ugyancsak a bőrön való átszúrással erősítjük fel a csíkot és piócát is, holott a lótetűt a hátpajzsán szúrjuk át, a kis halat pedig úgy, hogy a horgot a bognár tüskéje alatt vezetjük át, gondosan kerülve a hátgerincz érintését és megsértését.

Noha a csendes és zajtalan viselkedés a horgászatnál nagyon fontos kellék, ez a harcsánál nem játszik akkora szerepet, mint az óvatosabb süllőnél, vagy pláne pisztrángnál. Annál nyomósabb azonban a bevágás idejének megválasztása s gyakorlatból mondhatom, hogy a legtöbb horgász, kivált a hevesebbjé, ennél hibáz leginkább.

A harcsa ugyanis, ha a csalit megpillantja, rárohanva bekapja és mint ki jól végezte dolgát, *szép lassan* ismét a víz fenekére vagy leshelyére hátrál. Tévedés volna azonban a horgot már ekkor bevágni, mert a harcsa csak lazán tartja a csalit és vagy elereszti, vagy pedig a horog a kemény szájpadráson lecsúszik és nem fog. Okvetlenül várunk kell tehát addig, a míg a hal a csalit jobban szájába veszi, mert ez esetben a horog már puhább testrészekhez ér, nem is szólva arról, hogy a hal annál nehezebben engedi el prédáját, minél beljebb jutott szájába. Ily módon tehát a horgoknak több alkalma van fogni.

Mikor a harcsa leshelyére vagy a vízfenékre ér és zsákmányát lassanként nyelni kezdi, mi a horogin erősebb rezgésével jár, még akkor sem tanácsos bevágni annak szemelőtt tartásával, hogy a horog által megsértett harcsa búcsúvétel nélkül elinal, míg ha a csalit restség vagy gyanúból a bevágás előtt kiadja, ha látja, hogy baja nem esett, hamarosan, de legfeljebb $\frac{1}{4}$ óra múlva újra kap utána, még pedig jóval vehemensebben, mint az első esetben. Ebből kifolyólag sohasem kockáztatunk a várakozással annyit, mint az elhamarkodással.

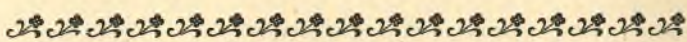
A bevágás pillanata akkor érkezett el, a mikor a horoginon többszörös erősebb rángást érzünk. Am ekkor röviden és jó erősen bevágjuk a horgot. Magától értetődik, hogy a mint a buktató jelzi, hogy a hal a csalit bekapta, bőven engedünk horogint, nehogy a hal annak tudatára juthasson, hogy prédája valamin lóg, mert különben azonnal elereszti.

Ha aztán a harcsa horogra akadt, erőlködéséről

ugyancsak megtudjuk: mekkora hallal van dolgunk és ehhez szabjuk további eljárásunkat. Kisebb, 1—2 kilós harcsát szép lassan azonnal kiemeljük, ellenben ha nagyobb példánnyal van dolgunk, úgy ki kell őt fázasztani. Különösen ügyeljünk azonban ennél arra, hogy a horogin meg ne lazuljon, mivel különben a horog az ejtett sebből kiesik. Az ín túlfeszültsége is gondosan elkerülendő, mivel ez esetben annak elpattanása fenyeget. E tekintetben a helyes érzék és gyakorlat adhat kellő útmutatást a horgásznak. A ki egy pár harcsát már elszalasztott, az biztosan megtanulja a helyes eljárást.

A horogra került harcsa erőszakos és csökönyös. Először is farkát meggörbítve fel veti magát, majd a víz feneké felé rohan és ott megfekszik és nem mozdul. Ilyenkor nem jó erőltetni a dolgot, hanem feszült horoginval várni kell, mert kis vártatva ismét ficzánkolni kezd, hogy újból megfeküdjék. Mi ekkor lassú tempóban kezdjük a horogint felcsavarni, de csak addig, míg erősebb ellentállást nem észlelünk. A mint ilyen mutatkozik, abbahagyjuk. Ily módon igyekszünk zsákmányunkat közelebb és közelebb húzni. Ha szép szelíden bánunk vele, úgy cél is érünk, míg ha erőltetjük, készségünk pusztul. Ha aztán elérhetjük, vágóhorgot akasztunk a feje megett a hátába olyformán, hogy azt szép csendesen a feje felett hátra toljuk és egy erős rántással a feje megett ütjük a hátába, mire aztán magunkénak mondhatjuk. Vágóhorgot nélkül nem menjünk harcsára, mert ennek híján éppen a szép példányokat szalajtjuk el.

A most mondottakat csakis nagyobb, 8—10—15 kilós harcsára értjük. Húsz kilós vagy ennél nagyobb harcsát alig fog sikerülni kézi szerszámmal partra hozni. A vontatott horoggal való halászatot már ismertettem e lapokban, úgyszinté a butykázást, kuttogatást is, a miért ismétlésekbe nem bocsájtkozom.

Nehány szó a pontyok himlőjárványáról.

Habár a pontyok himlőjéről szakavatott tollból itt ismételt szó esett, újabban a Doflein által ismételt vizsgálódások tárgyává tett veszedelemről fölvevett kutatások eredményét talán nem lesz fölösleges röviden felújítanunk.

A halak himlőbajának előidézői, a mint azt már régebben megállapították, a myxosporidiák köréhez tartozó sporozoák. A hal testének külső felületén képződő kúteges daganatok még göröcsövi vizsgálatok mellett sem mutatnak azért első szemléletre egyebet, mint az epidermis-hámsejtjeinek túlsarjadzását. Az élősdiek jelenlétének itt tehát nyomát sem lehet fölfedezni. A sporozoák, illetőleg élődsi protozoák fészke a hal veseserve, a mint azt Hofer már régebben meg is állapította. Ez a protozoa a Myxobolus cyprini, fölötte hasonló ahhoz az élősdihöz a mely legtöbbször a márnak veséjében szokott föllépni s azokat épp oly veszedelmes arányban pusztítja, mint a Myxobolus cyprini által előidézett himlőbaj a pontyokat. A Myxobolus a vese sejtöveit rohamos gyorsasággal inficiálja; a vese fertőzöttsége nyomán keletkező mérges váladék anyaga aztán a véredények útján az állat külső felületén át útát tör magának, hogy mint veszedelmes fekély végül az egész állat testét elborítsa s az individuumot előbb-utóbb teljesen elpusztítsa.

A Myxobolus cyprini kívül Doflein a pontyok ve-

séjében egy másik veszedelmes sporozó, a *Hoferellus cyprini* jelenlétét is megállapította. Ez az élősdí annyiban különbözik az előbb említettől, hogy nem csupán a vesékbe szokta magát befészkelni, hanem idővel a megszállott állat egyéb szerveiben is tanyát üt; úgy, hogy a vese csupán kiinduló fészkeül szolgál számára.

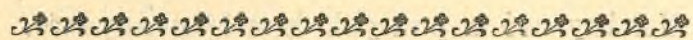
A baj fölléptének bizonyos stádiumában, az élősdí az izomzatban valóságos telepeket alkot magának, a hol aztán rohamos aggresszivitással pusztít és szaporít.

Az élősdiek fészkei körül az izomzatban teljesen új kötőszövetképződmény is keletkezik, a mely aztán capsula-alakú védteket alkot a fészkek körül. Elhelyezkedésében és külsejében ez az egész képződmény első pillanatra sertéseinknek borsókáira emlékeztet bennünket leginkább.

A capsulákban nyüzgő élősdiek tovaszaporodtával a capsula-tok is folyton nagyobbodik; ebbeli terjeszkedésében aztán előbb-utóbb véghatárához, a külbőrhöz s a pikkelyekhez ér, ezeket áttöri s mint himlős alkatú kelevény utóbb az áldozat egész testét elborítja.

Ez élősdiek spóráinak száma, illetőleg csiraképességük a szertelenségig nagy arányú; ebbeli képességük a megtámadott objektum elpusztulásával egyáltalán nem csökken, sőt az elpusztult halak útján a medence egész élőállományát hamarosan megfertőzni képes. A betegségtől fertőzött valamennyi halpéldány kifogdosásával vagyunk képesek csupán a baj tovaterjedésének gátat vetni.

A pisztrángok ivadékát s az aranyhalakat is gyakorta tizedelgeti egy, a flagellátákhoz sorolható élősdí: a *Costia necatrix*. Föllépte oly nagy arányokat ölt néha, hogy jelenlétét csakhamar szabadszemmell is megállapíthatjuk. Külsejében az egész, féhéres lerakodmányhoz hasonlítható. Tovaszaporodás esetén a bajtól meglepített objektum külsején gyuladósos tünetek, utóbb vérzések jelentkeznek. A fiatal, alig kikelt pisztrángnemzedék mérhetlenül sokat szenved ettől s ugyancsak megsínyli a gyorsan elharapózó bajt. *Sólyom.*

Halfogóeszközök és halászati módok.

Irtá: Lakatos Károly.

(Folytatás.)

Halarisztokratáink között előkelő helyet elfoglaló *retke* vagy *galócza* (*Salmo hucho*), mely Dunánknak egyik fő különlegessége, — sem képezi nálunk a speciális halászat tárgyát, együttesen kerül a nagyhálóba más halakkal együtt. Mint sport hal kiváló érdeklődés tárgyát képezi a horgászoknak, azonban kisebb vizekben a szigonyhalászatnak is tárgya, sőt lövik is és patakokban hajtóhalászatot is rendeznek erre az impozáns halra, dorongokkal kergetvén a veszedelemnek, mely háló és szigony képében leselkedik rá és hogy el ne menekülhessen, a patak valamely sekély helyén annyi ember ül a vízbe, hogy ezt szétterpesztett lábakkal egészen elzárhassa; a dorongolók aztán rájuk hajtják a halat.

A sügér-alakú (*Perciformes*) halak sohasem álltak a magyar halászság előtt valami nagy becsben, sőt különleg a *durbincot* (*Acerina cernua*) teljesen figyelmen kívül hagyták, sőt megvetették ezt a különben kitünő húsú állatot, úgyannyira, hogy rendkívül szúrós volta miatt tréfás gúnynevet is találtak ki rá, elnevezvén „paptétúnak”, noha semmiféle entomológiai vonatkozás nincs rajta . . .

Pedig hát úgy áll a dolog — *Herman O.* tanúsítja

— hogy a durbincs becses kereskedelmi cikk értékével bír, a mennyiben magából Oroszországból évenként „such” néven egy fél millió kilogramm durbincot szállítanak becsinálva a világpiacra.

Mint sósvizet bíró hal az Eszaki-tenger öbleit is lakja és ott a halászoknak mindennapi tápláléka. *Beerbohm* állítása szerint a Kurisches-Haff-nak halásza felhasználják a durbincsnak azt a sajátságát, hogy hangos zöreijre össze szokott gyűlni. Több aprószemű fészítő hálót ugyanis különböző irányban helyeznek el; a hálók közelében hosszú, fenékgig érő rúddal, melyen több vaskarika van elhelyezve, lehetőleg nagy zajt csinálnak. Erre annyi durbincs gyűl össze, hogy néha a hálónak majdnem minden szeme megtelik. A Frisches-Haff-ból egy jegestanya vetéskor 780 tonna durbincot és apró lazacot fogtak.

A balatoni halászság „vaskó”-nak hívja és különösen azért gyűlöli, mert a legnagyobb gonddal és vesztegetéssel kell e „bökök” vízi nebánsvirágokat, melyek még a nagyszemű hálóba is beleakadnak, onnan beszednie. De meg is járja a halázkézbe került vaskó, mert feje a legközelebbi érintkezésbe jön a hajó oldalával. Oda vágja a bosszús halász és szúrós és hálóját összebogozó, szerinte haszontalan nyálkás teremtést, hogy neki több alkalkalmatlanságot ne szerezzen.

Van még egy nevezetes halfajunk, mely kitünő húsa daczára is épp oly megvetett, lebecsült halterméke a Dunának és még néhány vizünknek, mint a durbincs s ez az *orsóhal* (*Petromyzon*), mely Németországban, Franciaországban és Angliában fontos kereskedelmi cikk, mert beszóva és besavanyítva mint különös specialitást szívesen megeszik. Az orsóhalat leggyakrabban több rekeszű, sásból fonott varsákkal fogják, melyeket a folyók legrohamosabb vizében állítanak föl; itt-ott hálókat is alkalmaznak vagy szigonyokat, a melyek segítségével fölszedik a fenékhez tapadó állatokat. Halászatuk főleg tavasszal történik, mikor a tengerből a folyókba hatolnak. Az orsóhalat azonban őszszel is fogják, mert ilyenkor a folyókból a tengerekbe szoktak vándorolni. A szétküldésre zánt halakat előbb kicsit megpörkölik, azután ecetes és fűszeres lébe rakják. Németországban nagyrabecsülik az orsóhalak húsát. „A lampreta — írja *Gerner* — tavasszal jó és ízletes; minél nagyobb, annál jobb. Noha élvezetük igen kellemes, vastag és nyálkás vért okoz, miért is ajánlatos ezen halat jó borral és fűszerrel elkészíteni.” A középkorban Franciaország nantesi orsóhalai nagy hírben állottak és voltak oly kereskedők, kik más halat nem is hoztak Párisba, csakis ezeket. A kereslet oly nagy volt, hogy királyi rendelet tiltotta ezen kereskedők elé menni és az árút, még mielőtt Párisba került volna, összevásárolni. Angliában is nagyra becsülték és becsülik még manapság is; Skótságban ellenben, *Parnell* szerint, a halászok visszadobják a véletlenül hálójukba került orsóhalat, mert kiirthatatlan ellenszenvvel viseltetnek ezen halak iránt.

A magyar halászat pénzes alanyai között mindig nagy szerep jutott vizeink halfarkasának, a *csukának*. Fogta ezt a halat nagyhalász, kishalász és a nép mindenféle kigondolható módon. Horog, háló, vejsze egyaránt pászolt hozzá, de sőt különleges csukafogási módokat is eszeltek ki biztosabb eredmény elérése érdekében, szóval egész kultuszszá fejlődött a csukát illető halászati érdekkör, illetve birtokbavételének ezerféle módzata.

Főntebb már említettem erről egyet-mást, de talán nem végzek felesleges munkát a régi halászemlékek

megóvása érdekében, ha még egyet-mást hozzáfűzők a „csukászat“ történelmi adataihoz.

Svájcban, *Tschudi* szerint, ívási ideje alatt lövik a csukát. „Korán hajnal előtt még tüzeket látni, a hol halászok és vadászok az éjelt töltötték. Már napkelte előtt egészen délig körüljárják a tómedenczét, golyós puskájukat vagy ficzkóval töltött fegyverüket mindig a víz tükre felé irányozva. Nemsokára apró hullámocskákból összetett sávot látni az átlátszó víz felületén, a mely jelenti, hogy a csuka néhány centiméternyire a víz felszíné alatt a nádas felé vonul, hogy ikráját lerakja. A vadász a sugártörés törvényeinek tekintetbe vételével körülbelül 10—12 centiméternyire a csuka feje elé céloz és elsüti puskáját. A golyó, mely a vízben veszít erejéből, csak ritkán sebesíti meg a halat; de a durranás és a víz nyomása annyira elkábítják, hogy hátára fordítva ott marad a vízben, mire aztán valami galylyal gyorsan kihúzzák a partra és agyonütik.“ A vadászat ezen módja Németországban is sok helyütt szokásos és nagyon mulatságos. A vadászok csónakba ülnek, lassan végigjárják a partokon vagy óvatosan gázolnak a sekély vízben, hogy a víz felszínéhez közel álló vagy úszó csukát meglojadják. Az eltalált vagy csak a víz nyomásától elkábult halakat kampós bottal vagy apró, több-ágú szigonynyal szedik ki, ha nem lehet egyszerűen kézzel kiemelni; némelyek kutyával is hozzátják a partra. Úgyes emberek nem ritkán csakis szigonynyal dolgoznak, melynek biztos döféssel vagy dobásával fölnyársalják a csukát. *Pechnel-Loesche* szerint gyakorlott íjász szép eredményt érhet el, ha az ívási idő alatt gyakran nyugodtan és közel a part mellett álló csukára oly nyílvezzővel lő, melynek másik végéhez könnyű, de elég erős zsinór van kötve.

A nagy ívó *harcsákat* is szokták valamikor nyíllal löni nálunk; később persze a puska jobban bevált és bizony, kivált a réti pákászkodók, sok nagy harcsát durrantottak agyon fölpróztott golyóbissal, mert a kölyöckézapányi halakra a rozsdás flinta sokkal biztonságosabb fogó, illetve ölszerszámnak bizonyult még a szigonynál is, eltekintve attól, hogy a szigony ügyes és hatékony forgatásához nagy halaknál mindig fiatalos erőre volt szükség, mert a megszigonyozott nagy harcsa roppant ellentállást fejtett ki, czudarul csapkodott a farkával (állítják, hogy a kis „lélekvesztőket“ fel is borította) s igen gyakran szigonynyal hátában faképnél hagyta a pipogya halászegényt.

Hajdanában, mikor még Tisza, Duna és más folyóink kísértálhattak rétjeikbe, lápjáikba és mindenféle árterekre: gyakran megesett, hogy a szabadult árral ember-nagyságú „öreg harcsák“ is kerültek be az ártéri „fenekbe“, melyekre nagy vágyakozása volt mindig a nádország pákászainak. Csak persze a „réti szerszám“ gyenge volt az ilyen monstruózus halakhoz, mert a háló, teszem beleszakadt, ha a nagy harcsa „belefeküdt“ vagy pedig úgy össze-visszacsavarta a hal, hogy kibogozni csak ügygyel-bajjal sikerült. Ugyanis a hálóba került nagy harcsának az a sajtós szokása van, hogy csarvonalszerű mozgásával akár egy vég hálót is magára teker és ha ki akarják venni a hálóból, a „fülében“ (mellúszószárnyában) levő, forgóra járó, bökös úszó-sugarát annyira megfeszíti, hogy azt a legnagyobb erőfeszítéssel sem lehet meghajlítani, épp azért, ha a megfogódott nagy harcsa nem is szaggatta meg, mégis elmeteszték a körülötte felcsavart hálót s azután halász-virtusból elevenen szállították a szárazra a szép halat.

Mivel tehát a nagy harcsák kifogása a fenekéből mindig nagy kalamitással és hálókárral járt, sokkal

czélszerűbb fogóeszköznek bizonyult a lokális öreg harcsákra: a vágott golyó... és akkurát úgy leleskedett a pákász rozsdás szimplájával a nagy harcsára, mint ahogy a vadász a maga nemes vadját lesni szokta — és éppen úgy tájékoztatta is magát a hal járása és váltói felől, mint a puskásember, mielőtt a biztos lesre indul.

Ha a harcsa tartózkodási helye körül fűzfák állongottak imitt-amott, akkor a réti halásznak mihamarább nyert ügye volt, de csak akkor, ha elegendő lópióca is volt a harcsás vízben, mert a pióca megkönnyítette a pákász dolgát: ez volt a kopó, mely a flinta elé terelte az óhajtott nagy halat...

Ugyanis a nagy harcsa síma bőre, kivált mellúszói táján, igen kívánatos pozícióul szolgált a förtelmes szipolyozóknak és meg is rohanták a szegény halat annyira, hogy kinyájában néha egész utakat tört a nádak közt, valószínűleg a háborgató férgek ledörzsölése céljából; de mást is tett...

Tudvalevőleg ugyanis, a harcsa, ha egy kis támasztékra tehet szert, kitűnő akrobata. Ezt tapasztalhatjuk a vejszénél is, mely ha nem elég magas és a békaféjű halállat elkeskenyedő farkával meg tud kissé támaszkodni, vagy a vejszét súlyával le tudja csak némileg is hajlítani: oly erővel és biztonsággal vonja maga után súlyos, de azért kígyó hajlékonyságú testét, hogy a vejsze tetején kimászik börtönéből.

Nos hát, akrobatai ügyessége még tovább is terjedt, ha a szipolyozók sanyargatták: mert még a fára mászást is megkísérelte...

Szép holdvilágos északakon ugyanis meg lehetett figyelni néha, hogy a nagy harcsa valóságos nyújtógyakorlatokat végez a rét vizében álló fűzfákon. Fel-lökte magát fél testével a fa törzsére, aztán a törzshöz tapadva erőszakolta testét mint följebb és följebb, úgy hogy végül szinte egész testével a fán feküdt, azután ismét visszacsúszott nagy csobbanással és ismételte a dolgot, míg csak bele nem fáradt, látható erőlködéssel azon működve, hogy kízó élősdieit valamiképp ledörzsölhesse magáról.

Az ilyen vakaródzási aktus kilesése volt a puskáshalász legfőbb gondja, a legközelebbi világos éjjelen aztán ki is nyújtóztatta a flinta a vakaródzó hal-akrobatát...

Régebben a harcsahalászat egész tudományná fejlődött, kivált a Balatonon. Tudták ugyanis a többek közt halászaink, hogy zivataros és szeles időben lehet leginkább fogni, rozsvirágzaskor pedig a szigonyozásnak és lövésének van az ideje, mert ilyenkor ívik s „föladván magát a víz hegyibe“, ily állapotában gyakran kerül szem elé, vigyázatlanabb is és így bele löni nem nagy virtus, de sőt a szigonyosnak se ad valami nagy munkát szigonydobásnyira.

Villámlás és mennydörgés minden fenéklakó halat ki-üz ugyan rejtekéből, de a harcsát különösen; miért is régebben a balatoni halászok soha sem mulasztották el zimankók alkalmával különösen harcsák után vetni magukat és néha úgy beütött a harcsázás, hogy a sok megfogott halra vevőt se találtak, bár potom pénzen vesztegették.

A fönt említett, halászatilag jelentékenyebb halakon kívül más halaknál „különleges“ halászati módokat nem alkalmazott a magyar halászság. Szóval a „vegyes halfajták“ vegyesen kerültek hálóba: a húzóba, gyalomba, keresőbe és mindenféle más hálószerzámba. De ez csak a nagy folyóvizeken volt így. A tó, láp s az ártéri vizek pénzes kincsének birtokba vétele már

VEGYESEK.

furfangosabb halászszerzőszámok és módszerek igénybevételére kényszerítette a halászati professzionistákat s így kétségtelen, hogy a halászatnak, mint *mesterségnek*, igazi gyakorlására csakis a komplikáltabb vízterületek nyújtottak alkalmat s tényleg az igazi *mesterek* a halászok között nem is a húzóhálók, hanem a réti vejszék ideálisabb szférájában teremtek s ugyancsak a lápvilág levegőjében érlelődött is meg igazában a halászati összefoglaló mesterségbeli kultusza.

A rét és nádvilág más életfeltételt rejt magában a halakra nézve, mint a kopár partú folyóvizek rejtelen világa: tetszetősebbet, kívánatosabbat, éppen olyat, minőt a hal szeret s a milyenekhez természeti szokásaiból kifolyólag leginkább ragaszkodik, ragaszkodik pedig egzisztenciális érdekeinek biztosítása és egyéni biztonsága érdekében. Innét a náderdőkben, a sűrű vízi növényzet között állandó tanyája van pontynak, csukának, kárásznak, harcsának, czompónak, sügérnek és más iszaplakó halnak, melyekhez a sűrűségek, nád-torzok és törmelékek miatt nem férhet a buta háló. Ezekhez a halakhoz tehát csak a furfang segíthet a maga jól kiesztelt, czélszerű eszközeivel, melyek a mesterségnek, mint ilyennek, méltó eszközei kell hogy legyenek — és ilyenek is voltak a magyar halászság kezén a kikötő-horgok, szigonyok, varsák, a furfangos szerkezetű vejszék s egyebek, le egész a merítő hálógig.

(Folyt. köv.)

TÁRSULATOK.

A Bény-garamtoroki halászati társulat f. évi augusztus hó 5-én tartotta rendes évi közgyűlését *Geiger* Ferencz elnökletével. A társulat hatáskörébe eső Garamszakasz két részben van 1905. jan. 1-től kezdődőleg 6 évre bére adva. A befolyó bérjövődélem 455 k. holl után évenként 486 K. A hálállomány emelkedése, különösen az állami támogatásként kapott süllőikrák kihelyezése következtében, örvendetesen észlelhető. Sokkalta nagyobb s szebb volna azonban az eredmény, ha az *oroszkai* cukorgyár szennyvizei nem fertőznék károsan a vizet. Ez irányban a társulat a földművelésügyi minisztériumhoz fordul orvoslásért.

Az orvhalászat hathatósabb ellenőrzése czéljából a mezei örök külön jutalmazását határozta el. Az évi költségvetést 162 koronában állapították meg; fedezetül holdanként 6 fillér kivétel s a mult évi pénztári maradvány szolgál.

Végül az eddigi tisztikart továbbra is egyhangulag megválasztották.

p.

A Zsibóvidéki Szamos halászati társulat augusztus hó 6-ikán *Péchy* Imre elnökle alatt közgyűlést tartott. Bár a hálállomány fejlődésére a rendkívül alacsony vízállás miatt nem volt kedvező, de a 3 év óta állami támogatásként kapott fogas-süllő ikrák kikelése eredményesnek mondható, mert araszos süllők mozgását a társulat tagjai megfigyelhették, sőt 1 db 40 cm. hosszú példányt ki is fogtak. A rák termő patakok benépesítését a társulat igen kívánatosnak tartja s ez irányban a minisztérium támogatását fogja kérni. A törpeharcsákkal tett kísérlet is megérdemli a fáradságot. A fogás eredménye még sem kielégítő, a minek oka a bérllőnek halfogóeszközökkel való hiányos felszerelésében keresendő. Halászati kihágás a mult évben nem fordult elő.

Az érdekeltség megállapítása még mindig bajjal jár, mert Betlenfalva és Kőd községek tagosítása következtében beállott birtokváltozások tisztázása jelentékeny költséget okozna, a mire a társulatnak nincsen fedezete. A folyó évi költségvetés 960 korona bevétellel és ugyanannyi kiadással lett előirányozva, a minek fedezésére a mult évi hátralékok és kamatokon kívül tagsági járulékok szolgálnak.

—gh.

Az osztriga halászata. Ellentétben a rákokkal, a melyeket a közbeszéd szerint az „r”-nélküli hónapokban jó enni, az osztrigát épen megfordítva az „r”-es hónapokban élvezik. Következésképp, mihelyt a téli hónapok beállnak, megelevenülnek az angol, francia és amerikai nagy osztriga-tenyésztő partvidékek s a víz szokatlan élénk képet ölt, mely egész a nyári hónapokig eltart. Az osztrigafogás elképzelhetőleg nem valami kellemes foglalkozás a decemberi, januári, februári zord hónapokban, pedig épen ez az az idő, a mikor a kagyló iránti kereslet tetőfokát éri el s az üzlet üzlet, nem sok figyelemmel van a meggémberedett ujjakra s a fagyos fülekre.

Azonban ma mégis egész más az osztriga-halászat, mint volt a skiffek és evezős csónokok napjaiban. Ma az osztriga-halászflootta géperővel száll a tengerre s tudományosan űzi a halászatot.

A modern osztriga-háló egy nagy zacskó, körülbelül négy lábnyi nyílással, melyet elől és hátul kivetnek s aztán gépezettel húznak a fedélzetre. A fedélzeten aztán az osztrigát kiválasztják, azaz elkülönítik azoktól az értéktelen anyagoktól, melyeket a háló velők együtt fölvetet.

Azután a zsákmányt a raktárba viszik, azaz a partmelletti nagy tutajra. Itt helyezik el az osztrigákat addig, míg piacra nem szállítják. Mivel pedig a tutajon víz alatt állnak, tehát bármily huzamos ideig ott tarthatók s az osztriga-halásznak, ha egyszer tutajra telve van, nem kell törnie fejét, mint régen, hogy az öböl befagyhat.

Mindazáltal néha ma is szükséges oly időben halászni, mikor jégzajlás van s ilyenkor a halászok érdekes expediensekhez folyamodnak. Egyike ezeknek a jég alatt halászás.

Lékeket vágnak a jégbe az osztriga-telep fölött s ezek segítségével kötelek húznak végig a jég alatt. Ez a kötélt ugyanarra a célra szolgál mint a bányáknál a fakutya, rajtok vontatják a hálót más kötelek segítségével, mindaddig, míg az osztrigákat össze nem gyűjti.

A statisztikusoknak erős fejtörést okoz az osztriga életének számos megfigyelhetlen rejtélye. Kiszámították például, hogy körülbelül egymillió száznegyven ezer osztriga közül egyetlen egynek van esélye arra, hogy tisztes kort érjen el. Csakhogy természetesen ezt a számot ellensúlyozza az, hogy az anya-osztriga évenként 16—80 millió petét rak le.

Ha nem volna az a sok veszély és ellenség, a mely a fiatal osztrigák életére leselkedik, akkor a föld vizei már rég egy tömör osztriga-pánczélt képeznének. Így azonban ezt a szerencsétlenséget ki tudjuk kerülni valahogy. Például egyetlenegy nagy hal egyetlen étkézése közben egy-két milliót pusztít el belőlük; sok más milliót pedig megfojt a költés helyéül választott iszap vagy homok.

Az osztriga-halászat rendszerint nem egyetlen foglalkozás az osztriga-halásznak, ha a tél elkövetkezik. Az osztriga-zsákmányt rendszeren már a kora télelőn behordják és elraktározzák az úszó tutajokon. Akkor aztán a halász a szerencsétlen ángolnára veti ki szemét.

Az ángolna-szigonyozás még sokkal izgatóbb sport mint az osztriga-fogás. Ha az idő hideg, az ángolna nagy tömegekben gyűl az öböl iszapos fenekére. Akkor a halászok lékeket vágnak a jégbe s karjok megfájdulásáig veszik a szigonyt az ángolna után. Minden dobás több ángolnát talál s ezeket aztán tonnánként szállítják a piacra.

Mesterséges haltenyésztés Dániában. A nagyobb arányú okszerű haltenyésztés első kísérletét a tengeri halászat keretében most tették meg Jütlandban, az ottani Limfjordban felszegűszők kieresztésével. A limfjordi vízmedenceze jelentékeny nagyságú, messze elágazó öbölzerű kiszélesülésekből áll, melyek úgy az Északi-, mint a Keleti-tengerrel összefüggnek. Vannak a medencének részei, melyek úgy hemzsegnek a bevándorolt felszegűszőktől, hogy a meglévő táplálék a halaknak nem is elegendő, a miért azok éveken át kicsinyek maradnak. Ennek folytán arra a gondolatra jöttek, hogy a halból nagyobb mennyiséget hálókkel összefogdosanak s azokat a fjord táplálékdúsabb, de halszegényebb részeire telepítsék át. Ez a próba rendkívül jól bevált. A halak az új területeken oly gyorsan megnöttek, hogy már háromnegyed év múlva mint piacsképes halak voltak értékesíthetők. A dán kormány ezek után évi 15,000 koronát szavaztatott meg gadoczák kitelepítésére és ez alkalommal mindjárt 1.300,000 darab halat úgy helyezett ki, hogy egy hektár vízterületre 40 darab jutott. A kihelyezésre a fjord azon részeit szemelték ki, a hol a természeti viszonyok folytán az odavándorlás legcsekélyebb.